

NAISTEN JA MIESTEN JUOMISTILANNETYYPIT

Suomalaisten alkoholin käytössä viime vuosikymmeninä tapahtuneita muutoksia on luonnehdittu puhumalla alkoholikulttuurin arkistumisesta. Alkoholin arkistumisella tarkoitetaan sitä, että ”alkoholi ja sen vaikutukset eivät ole itseisarvo, vaan muille tarkoituksille ja pyrkimyksille alistainen asia” (Simpura & Partanen 1985, 217). Juomalajien tasolla suomalaisen alkoholin käytön arkistumiseen sisältyy siirtyminen väkevästä juomista mietoihin juomiin. Juomistilanteiden ominaisuuksien tasolla alkoholin käytön arkistuminen merkitsee sitä, että käyttötilat ovat osa normaalia elämänmenoa eivätkä poikkeamia siitä.

Monilla alkoholikulttuurin alueilla muutokset ovat hitaita ja tapahtuvat pikemmin sukupolvien kuin vuosikymmenien mittaan. Joillakin juomakulttuurin osa-alueilla, kuten juomalajien suosiossa, muutokset voivat olla hyvinkin nopeita ja voivat levitä räjähdysmäisesti koko väestöön. Olut on aina olutta, mutta sen paikka ihmisten ajatuksissa on vaihdellut. Keskioluen vapauttamisen jälkeen se ei enää kelvannut elintasojuomaksi (Mäkelä & Österberg 1975; Rahkonen & al. 1994). Nykyään valtaosa oluesta juodaan keskioluenä. Se on molempien sukupuolien ja kaikkien säätyjen suosikkijuoma (Simpura & al. 1993; Rahkonen & al. 1994).

Muutos ei välttämättä merkitse vanhan täydellistä korvautumista. Kulttuurin omat perinteiset käyttäytymismallit näyttävät myös muutoksissa pitävän pintansa. Alkoholin ku-

lutuksen muuttuminen mietoja juomia suosivaan suuntaan nosti muun muassa ”vanhan” oluen uuteen suosioon, mutta ei heikentänyt suomalaisen humalajuomisen keskeisyyttä (Partanen 1992; Simpura 1993; Simpura & al. 1993; Paakkanen 1994). Myös juomistilanteiden muuttuessa perinteiset elämänmuodot voivat säilyä ja saada uusia merkityksiä. Esimerkiksi suomalainen sauna on ”kulttuurinen jäänne moneen käyttöön” (Partanen 1992, 382), sillä vanhanaikainen saunominen on juomistilanteena 1990-luvulla selvästi merkittävämpi kuin uudenaikainen ateriointi (Paakkanen & Simpura 1993; Simpura 1993; Simpura & al. 1993).

Tässä artikkelissa tutkitaan juomistilanteiden yleisyydessä vuodesta 1984 vuoteen 1992 tapahtuneita muutoksia sekä vuoden 1992 osalta miesten ja naisten juomistilanteiden ominaisuuksia.

Vuosien 1984 ja 1992 juomatapatutkimuksissa vastaajia pyydettiin luokittelemaan juomiskertansa yhteen tutkijan tarjoamista 15 tilannetyypistä (luokkien muodostamisesta ks. tarkemmin Simpura 1983). Artikkelissa etsitään vastausta seuraaviin kysymyksiin: Miten vastaajat luokittelevat juomiskertansa vuosina 1984 ja 1992? Missä tilanteissa miehet ja naiset vuonna 1992 juovat molemmat pieniä määriä, molemmat suuria määriä, ja missä tilanteissa sukupuolien väliset erot ovat suurimmat? Juovatko miehet ja naiset vuonna 1992 eri tilanteissa eri juomia?

AINEISTOT

Vuoden 1984 juomatapatutkimuksessa haastateltiin 3 624 ja vuoden 1992 tutkimuksessa 3 446 henkilöä. Vastausprosentit olivat 93 ja 87. Näytteet edustavat 15–69-vuotiaista väestöä.

Haastattelut tehtiin molempina vuosina pääosin syyskuussa. Tutkimusaineistoissa on tietoa vastaajien ilmoittamista juomiskerroista haastattelua edeltäneeltä viikolta. Viikkokartoituksen juomiskerrat kuvaavat suomalaisen alkoholin käytön perustasoa, josta puuttuvat vuotuisjuhlat ja lomakausi. Edustavan näytteen viikkokartoitus on samalla edustava näyte väestön juomiskerroista. Viikkokartoitukseen tulleita juomiskertoja on 2 722 vuonna 1984 ja 3 881 vuonna 1992. Puuttuvien tietojen vuoksi taulukoiden tosiasialliset tapausmäärät vaihtelevat hiukan.

Juomisen rajuutta eri tilanteissa kuvataan keskimääräisellä absoluuttialkoholin kertakulutuksella. Kymmenen senttilitran kertakulutusta voidaan miehillä pitää humalakulutuksen eli yhden promillen veren alkoholipitoisuuden alarajana. Naisilla humalakulutuksen alaraja on alhaisempi. Yhden promillen humalatilan naiset saavuttavat juomalla noin 5 pulloa keskiolutta ja miehet juomalla noin 7 pulloa keskiolutta (Sillanauke 1993).

TILANNETYYPIT

Syysviikon juomiskertojen kokonaismäärä kasvoi yli miljoonalla juomiskerralla vuodesta 1984 vuoteen 1992 (Simpura & al. 1993). Muutokset juomiskertojen määrissä ovat suuria, mutta – saunajuomisen lievää yleistymistä lukuun ottamatta – vastaajat luokittelevat juomiskertansa tutkijan tarjoamiin tilannetyyppeihin häkellyttävän samalla tavalla kumpanakin tutkimusvuonna (taulukko 1). Alkoholitilanteiden kulttuurinen paikka ei vastaajien luokittelujen perusteella näytä lainkaan muuttuneen.

Tilannetyypin jakauma on miehillä ja

naisilla hyvin samanlainen. Vuonna 1984 viisi yleisintä tilannetyyppeä, koti-ilta, huvittelu- tai ajanvietetilaisuus, saunan yhteydessä juominen, ateriatilanne ja vierailutilanne, kattaa 75 prosenttia naisten ja 69 prosenttia miesten juomiskerroista. Vuonna 1992 vastaavat luvut ovat 79 ja 72 prosenttia.

Naisten osalta tilannetyypittelyssä voidaan havaita suurempia muutoksia, kun ikä vakioidaan. (Tuloksia ei tässä taulukoida.) Osalla naisista ovat vuodesta 1984 vuoteen 1992 muuttuneet todennäköisesti sekä tosiasialliset käyttötilanteet että käyttötilanteiden nimeäminen. 50–69-vuotiailla naisilla koti-iltojen ja saunassakäyntitilanteiden osuus on kasvanut ja vierailu- ja lääkekäyttötilanteiden osuus laskenut. Myös 30–49-vuotiailla naisilla saunassa käynnin yhteydessä tapahtuvien juomistilanteiden osuus on kasvanut ja vierailutilanteiden osuus vähentynyt. Kaikki nämä muutokset ovat osaltaan tasoittaneet ikäryhmien sukupuolieroja.

Yleinen muutossuunta naisten tilannetyypeissä näyttää olevan se, että juominen on muuttunut aikaisempaa kotikeskeisemmäksi ja että saunajuominen on vakiinnuttanut asemansa myös naisten juomistilanteena. Kun vanhempien naisten juominen on tullut hyväksyttäväksi, he ovat voineet nimetä lääkekäyttökerrat muunlaisiksi kotoisiksi käyttötilanteiksi. On mahdollista, että lama-aika heijastuu vierailutilanteiden vähenemisenä. Kun rahaa on vähän, sitä ei käytetä kestitykseen. Toisaalta voi olla niin, että vierailujen merkitys suomalaisessa yhteiskunnassa on vähentynyt ja että olut toimii ihmissuhteiden liimana toisenlaisissa verkostoissa.

Alkoholikulttuurin muuttuminen ei ole heikentänyt kotijuomisen keskeisyyttä. Huvittelu tai työn yhteyteen liittyvät tilanteet eivät ole kasvattaneet osuuttaan sen enempää miehillä kuin naisilla.

Tilannetyypeistä ovat jatkossa mukana ne, joiden tapausmäärä vuonna 1992 on naisilla ja miehillä vähintään 30.

Taulukko 1. Tilannetyypit vuosina 1984 ja 1992

	naiset		miehet	
	1984 %	1992 %	1984 %	1992 %
koti-ilta	24	25	26	23
huvittelu- ja ajanvietetilaisuus	19	20	17	17
saunassa käynti	11	16	13	16
ateria, ruokailu	10	11	8	11
vierailu	11	7	5	5
muu juhlatilaisuus, ”sen kunniaksi”	5	4	3	3
kotiintulo työstä	2	3	5	5
perhejuhla	4	3	1	2
työn lomassa tai yhteydessä	2	2	4	3
ulkoillessa, retkellä, kalassa,				
marjassa jne.	3	2	3	5
lääkekäyttö	3	2	2	2
humalan ottaminen	1	1	3	3
virallinen tilaisuus	1	1	2	1
yleinen julapäivä	0	0	0	–
muu	5	3	6	5
yhteensä	101	100	98	101
N (juomiskertoja)	900	1 402	1 822	2 460

TILANTEIDEN JUOMAMÄÄRÄT

Tilanteet jakautuvat sekä naisilla että miehillä suurempien ja pienempien kertamäärien tilanteisiin. Ateria, sauna ja kotiintulo töistä ovat tyyppinä pienkertoja. Suurimpia määriä sekä naiset että miehet juovat huvittelu- tai ajanvietetilaisuuksissa sekä ”sen kunniaksi” -juhlissa. Naisista poiketen myös vierailu, työn lomassa juominen ja perhejuhla ovat miehillä suurien kertamäärien tilanteita (vrt. Simpura 1993). Juomamäärien vaihtelu tilanteiden välillä on miehillä suhteellisesti saman suuruinen kuin naisilla: tilannekeskiarvojen variaatiokerroin on naisilla ja miehillä .36.

Miehet juovat kaikissa tilanteissa enemmän kuin naiset (taulukko 2). On yllättävää, että näin on laita myös puhtaasti sosiaaliseen kanssakäymiseen viittaavissa tilanteissa, kuten vierailulla käynnissä tai perhejuhlassa.

Jos työn yhteydessä juominen merkitsee edustustilaisuutta (Simpura 1989, 315), voidaan todeta, että miesten ja naisten juomamäärien ero on suurin tilanteissa, jotka vaativat keskustelutaitoa ja sosiaalisuutta.

Suomalaisen miehen seurallisuus asuu ihmisten sosiaaliseen kanssakäymiseen painottuvissa tilanteissa huomattavasti useammin kuin naisilla pullon hengessä (taulukko 3).

Naiset juovat suurempia määriä samoissa tilanteissa kuin miehetkin. Miehillä suurien kertamäärien tilanteita on kuitenkin enemmän kuin naisilla. Naisille rajumpi juominen sallitaan vain sitä varten omistetuissa tilanteissa, joita ovat ”huvittelu” ja ”muu kuin perhepiirissä juhliminen”. Ulkoisen paineen sijasta tai sen lisäksi naiset saattavat itse kontrolloida juomistaan myös silloin, kun miehet elävät aina kulloisenkin tilanteen ehdoilla.

Taulukko 2. Naisten ja miesten keskimääräinen kertakulutus (cl absoluuttialkoholia) ja keskimääräisen kertakulutuksen suhde eri tilannetyypeissä vuonna 1992

	keskimääräinen kertakulutus		
	miehet	naiset	miehet/naiset
perhejuhla	9,0	3,4	2,7
vierailu	12,2	5,0	2,4
työn lomassa tai yhteydessä	9,9	4,4	2,3
saunassa käynti	5,7	3,0	1,9
koti-ilta	8,0	4,4	1,8
huvittelu- tai ajanvietetilaisuus	14,6	8,2	1,8
muu juhlatilaisuus, ”sen kunniaksi”	12,3	7,1	1,7
ulkoillessa jne.	10,6	6,6	1,6
kotiintulo työstä	5,1	3,3	1,5
ateria, ruokailu	4,0	3,2	1,2

Taulukko 3. Humalakertojen (veren alkoholipitoisuus vähintään yksi promille) osuus (% kyseiseen tilannetyyppiin kuuluneista juomiskerroista) sekä keskipromille eri tilannetyypeissä

	humalakerrat		keskipromille	
	naiset	miehet	naiset	miehet
ateria	3	5	0,4	0,4
työn lomassa	3	29	0,4	0,8
perhejuhla	3	32	0,2	0,8
kotiintulo	5	14	0,4	0,5
saunassa käynti	6	15	0,3	0,6
koti-ilta	11	24	0,4	0,7
vierailu	11	44	0,5	1,3
ulkoillessa	18	29	0,7	1,0
muu juhla	26	53	0,7	1,2
huvittelu	35	60	0,9	1,5

TILANTEIDEN JUOMALAJIT

Toisin kuin esimerkiksi bretagnelaisessa kalastajakylässä, jossa punaviini symboloi miehisyttä (Chapman 1990), viini on Suomessa ollut naisellisuuden symboli. Nainen ei Suomessa juuri tarttunut olutlasiin ennen keskioluen uutta tuleamista 80- ja 90-luvun taitteessa (Rahkonen & al. 1994). Suomessa naiselliseen juomiseen ovat kuuluneet viinit, miehiin juomiseen A-olut ja väkevät juomat

(Simpura & al. 1993). Seuraavassa tarkastelemme sitä, juovatko miehet ja naiset eri juomia erityyppisissä tilanteissa.

Useimpien tilanteiden hallitseva juoma on molemmilla sukupuolilla olut (taulukko 4). Puhtaiden olutkertojen osuus on miehillä ja naisilla pienin perhejuhlissa. Perhejuhlissa ja vierailuilla viinit ovat naisilla suositumpia kuin oluet. Miehillä näiden tilanteiden hallitsevia juomia ovat oluet ja väkevät juomat. Kummallakin sukupuolella suurempien ker-

Taulukko 4. Tilanteiden jakautuminen nautittujen juomien laadun mukaan (tilanteet järjestetty puhtaiden olutkertojen osuuden mukaan)

	naiset %	miehet %	kaikki %
sauna			
oluet	87	74	79
väkevät juomat	2	4	3
viinit	4	2	2
oluet, väkevät	4	13	10
oluet, viinit	4	5	4
viinit, väkevät	–	0	0
oluet, viinit, väkevät	0	2	1
yhteensä	101	100	99
kotiintulo työstä			
oluet	73	68	69
väkevät juomat	5	13	11
viinit	19	3	6
oluet, väkevät	3	13	10
oluet, viinit	–	3	2
viinit, väkevät	–	–	–
oluet, viinit, väkevät	–	1	1
yhteensä	100	101	99
ateria			
oluet	43	54	50
väkevät juomat	2	2	2
viinit	39	23	29
oluet, väkevät	1	3	3
oluet, viinit	5	8	7
viinit, väkevät	7	6	6
oluet, viinit, väkevät	3	5	4
yhteensä	100	101	101
työn lomassa tai yhteydessä			
oluet	52	46	48
väkevät juomat	9	19	16
viinit	15	–	5
oluet, väkevät	–	17	12
oluet, viinit	9	3	5
viinit, väkevät	9	1	4
oluet, viinit, väkevät	6	14	12
yhteensä	100	100	102
huvittelu			
oluet	36	50	45
väkevät juomat	16	11	13
viinit	12	1	6
oluet, väkevät	17	23	20

	naiset %	miehet %	kaikki %
oluet, viinit	9	6	7
viinit, väkevät	5	3	4
oluet, viinit, väkevät	5	5	5
yhteensä	100	99	100
koti-ilta			
oluet	38	46	43
wäkevät juomat	24	22	23
viinit	24	9	15
oluet, väkevät	4	14	10
oluet, viinit	6	5	6
viinit, väkevät	2	2	2
oluet, viinit, väkevät	1	3	2
yhteensä	99	101	101
muu juhlatilaisuus, ”sen kuniaksi”			
oluet	18	31	25
wäkevät juomat	15	17	16
viinit	22	6	14
oluet, väkevät	8	20	14
oluet, viinit	7	6	6
viinit, väkevät	15	8	11
oluet, viinit, väkevät	15	11	13
yhteensä	100	99	99
vierailu			
oluet	19	24	22
wäkevät juomat	21	20	21
viinit	33	14	22
oluet, väkevät	8	24	17
oluet, viinit	8	8	8
viinit, väkevät	8	5	6
oluet, viinit, väkevät	2	5	4
yhteensä	99	100	100
perhejuhla			
oluet	9	13	11
wäkevät juomat	20	24	22
viinit	46	13	29
oluet, väkevät	3	13	8
oluet, viinit	3	10	7
viinit, väkevät	14	21	18
oluet, viinit, väkevät	6	5	6
yhteensä	101	99	101

tamäärien tilanteita ovat ne, joissa juodaan useimmin useampia juomalaatuja.

Yhtenä muutoksen ja arkistumisen osoittimena on Suomessa odotettu sitä, että alkoholia aletaan Välimeren maiden tapaan käyttää aterijuomana. Tutkimukset kuitenkin osoittavat, että alkoholin rooli suomalaisessa ruokakulttuurissa on edelleen olematon. Juomatapatutkimuksessa vastaajalta tiedusteltiin, mitä juomaa hän käyttää useimmin sunnuntain ja arkipäivän pääaterialla. Aterijuomia ovat Suomessa etupäässä maito ja piimä sekä vesi ja kivennäisvedet (Simpura & al. 1993; Bjugg 1994). Alkoholi juomia ilmoittaa sunnuntain pääaterialla käyttävänsä neljä prosenttia naisista ja kuusi prosenttia miehistä. Naisten ruokajuoma on sunnuntaisin useimmiten viini ja miesten keskiolut. Arkipäivisin käyttää alkoholia aterialla puoli prosenttia naisista ja puolitoista prosenttia miehistä. Jos aterialla nautitaan alkoholi juomia, sekä naisten että miesten arkiaterioita kostuttaa useimmin keskiolut (alkuperäinen aineisto).

Sama lajitulos voidaan lukea taulukosta 4. Olut hallitsee sekä naisten että miesten ateriatilanteiden juomavalikoimaa. Toisella sijalla molemmilla sukupuolilla on viini. Väkevien juomien vähäinen osuus ateriatilanteen juomissa osoittaa, että likööri tai konjakki kahvin kera ei kuulu suomalaisiin ruokata-poihin (Bjugg 1994, 53).

Juomalajien perusteella tilanteet voidaan jakaa tapakulttuurin piiriin pitempään kuuluneisiin ja alkoholin arkistumisen myötä syntyneisiin uudentyyppisiin juomistilanteisiin. Perinteisempien tilanteiden (vierailu ja perhejuhla) eriytyneet miesten ja naisten juomat eroavat uudentyyppisten tilanteiden (sauna, kotiintulo työstä, työn lomassa) sukupuolille yhteisestä olutlinjasta. Vierailutilanteissa ja perhejuhlissa miesten ja naisten juomat noudattavat perinteistä sukupuolijakoa: naiset juovat viiniä ja miehet väkeviä ja olutta. Uudentyyppisissä tilanteissa myös naiset juovat olutta. Näissä tilanteissa sukupuolien juominen eroaa vain juomamäärissä.

Samanlainen miesten ja naisten juomalaji-

ero näkyy arki- ja juhlapäivän aterioissa. Alkoholin osuutta suomalaisessa ruokakulttuurissa selvittäneen tutkimuksen mukaan sukupuolierot juomamieltymyksissä näkyvät edelleen juhlapäivien aterioilla. Juhlissa vain muutama nainen ilmoitti juovansa olutta. Miesten sen sijaan kelpasi myös juhlissa juoda pelkästään olutta (Bjugg 1994, 57).

YHTEENVETO

Suomalaisten juomiskerrat ryhmittyvät saunajuomisen yleistymistä lukuun ottamatta hämmästyttävän samalla tavalla tutkijan tarjoamiin tilanneluokkiin vuosina 1984 ja 1992. Juomiskertojen tilannejakautuma on naisilla ja miehillä pääpiirteittäin samanlainen. Vuonna 1992 viisi yleisintä tilanneluokkaa (koti-ilta, huvittelu- tai ajanvietetilaisuus, saunassa käynti, ateriat ja vierailu) kattaa 79 prosenttia naisten ja 72 prosenttia miesten syysviikon juomiskerroista.

Saunajuomisen leviäminen yhdistyy luontevasti oluen suosion kasvuun, mutta oluen suosion kasvu ei selitä sitä, miksi saunan yhteydessä juominen on Suomessa suosituimpi juomistilanne kuin aterian yhteydessä juominen. Perinteinen sauna kelpaa Suomessa yksinkertaisesti paremmin tihentyneen juomisen perusteeksi kuin eurooppalaiseksi juomatavaksi mielletty aterijuominen (Paakkanen & Simpura 1993; Simpura & al. 1993).

Naiset juovat kaikissa tilanteissa pienempiä määriä kuin miehet. Suurimpia määriä kumpikin sukupuoli juo huvittelutilanteessa. Sukupuolien väliset erot juomamäärissä ovat suurimpia tilanteissa, joissa painottuu sosiaalinen kanssakäyminen. Näissä tilanteissa miehet tarvitsevat seurallisuuteen virittyäkseen huomattavasti suurempia alkoholimääriä kuin naiset. Miesten ja naisten keskimääräisen kertakulutuksen ero on suurin perhejuhlissa, vierailulla ja työn yhteyteen liittyvissä tilanteissa.

Tilannetyypit voidaan juomalajien perusteella jakaa perinteisempiin ja uudempiin

juomistilanteisiin. Tapakulttuurin piiriin pitempään kuuluneiden sosiaalisten yhdessä-olotilanteiden, kuten vierailun ja perhejuhlien, juomat poikkeavat yleisestä olutlinjasta. Näissä tilanteissa sukupuoli juovat perinteisiä lajejaan: naiset viiniä ja miehet olutta ja väkeviä. Uudempien juomistilanteiden juoma on molemmilla sukupuolilla olut.

”Juominen on liittynyt aikanaan pelkästään uskonnollisiin juhlamenoihin. Historian kuluessa juominen on siirtynyt yhä useampiin ja yhä arksampiin toimintoihin” (Virtanen 1982, 25). Tilannetyypien luokkien muuttumattomuus vuodesta 1984 vuoteen 1992 vii-

taa siihen, että keskiluokkaistuneessa ja kaupungistuneessa yhteiskunnassa traditionaaliset perhetilanteet ja niiden myötä primaariset sosiaaliset verkostot eivät ole korvautuneet sekundaarisilla instituutioilla, kuten esimerkiksi työhön liittyvillä alkoholinkäyttötilanteilla. Useimmiten juodaan arkisissa perhe-elämän tilanteissa, kuten vietettäessä koti-iltaa tai saunottaessa. Juhliminen on ennen kaikkea huvittelua tai ajanvietettä, jossa juomista eivät sido tai ohjaa perinteiset rituaalit ja jossa normi ”saa juopua” pätee niin miesten kuin naisten kohdalla.

KIRJALLISUUS

Bjugg, Peter: Alkoholi osana suomalaista ruokakulttuuria. Helsingin yliopisto, Kasvatustieteellinen tiedekunta, syventävien opintojen tutkielma 1994

Chapman, Malcolm: The social definition of want. In: Chapman, Malcolm & Macbeth, Helen (eds.): Food for humanity: cross-disciplinary readings. Oxford: Centre for the Sciences of Food & Nutrition, 1990

Mäkelä, Klaus & Österberg, Esa: Olut viina-maassa. Alkoholipolitiikka 40 (1975): 6, 255–267 & 290

Paakkanen, Pirjo: Suomalaisten juomiskertojen ominaisuudet vuosina 1984 ja 1992. Alkoholipolitiikka 59 (1994): 3, 163–174

Paakkanen, Pirjo & Simpura, Jussi: Alkoholi-juomat ja saunominen nyky-Suomessa. Alkoholipolitiikka 58 (1993): 5, 331–341

Partanen, Juha: Herooinen juominen, myyttinen humala ja suomalainen viinapää. Alkoholipolitiikka 57 (1992): 6, 377–383

Rahkonen, Ossi & Helakorpi, Satu & Karisto, Antti & Paakkanen, Pirjo & Simpura, Jussi: Keski-

oluen uusi tuleminen. Käsikirjoitus 1994

Sillanaukee, Pekka: Alkoholin suurkanalutuksen ja kertakäytön rajat. Pulloposti 1993: 9, 15

Simpura, Jussi: Drinking contexts and social meanings of drinking. A study with Finnish drinking occasions. Helsinki: The Finnish Foundation for Alcohol Studies, Vol. 33, 1983

Simpura, Jussi: Ilmaista viinaa. Alkoholipolitiikka 54 (1989): 6, 314–316

Simpura, Jussi: Suomalainen viinapää tänään. Duodecim 109 (1993), 2065–2073

Simpura, Jussi & Partanen, Juha: Juomatavat muuttuvassa yhteiskunnassa. S. 206–218. Teoksessa: Simpura, Jussi (toim.): Suomalaisten juomatavat. Haastattelututkimusten tuloksia vuosilta 1968, 1976 ja 1984. Helsinki: Alkoholitutkimussäätiön julkaisuja nro 34, 1985

Simpura, Jussi & Mustonen, Heli & Paakkanen, Pirjo: Uudet juomat, uudet tilanteet. Juomatapojen muutokset Suomessa ja EY-maissa 1980-luvun puolivälin jälkeen. Alkoholipolitiikka 58 (1993): 4, 245–258

Virtanen, Matti: Änkyrä, tuiske, huppeli. Muutuva suomalainen humala. Porvoo: WSOY, 1982.

ENGLISH SUMMARY

Pirjo Paakkanen: Drinking occasions among women and men. Changes in the occurrence of occasion types between 1984 and 1992 and the features of occasion types in 1992 (Naisten ja miesten juomistilannetyypit)

Data on all drinking occasions within a single

week of representative samples of the Finnish population between the ages of 15 and 69 in 1984 and 1992 are analysed.

Respondents were asked to classify their drinking occasions by choosing one of the following 15 alternatives: evening at home, entertainment, sauna, meal, visit, drinking to something, returning

home from work, family event, during work, while outdoors, medicinal use, getting drunk, formal occasion, holiday, other.

The total number of drinking occasions during the autumn week under investigation increased by over a million. Excluding sauna occasions, however, respondents classified their drinking in strikingly similar ways in 1992 and 1984. The distribution of types is very alike for men and women; in 1992 home evenings, entertainment, sauna, meals and visits accounted for 79% of occasions among women and for 72% among men. Despite new trends in drinking habits, the central role of drinking at home has remained constant. No increase was found among either sex in occasions involving entertainment or work.

No significant difference between the sexes was

found in the relative fluctuation of amounts drunk per occasion. Concerning both men and women, occasions can be categorized as heavy and moderate use.

Men drank more than women in all occasion types. The relative difference in volume was highest in family occasions, visits and work-related occasions.

Beer was the most popular drink in most occasions. In occasions with the longest tradition (visits and family events), men and women kept to their traditional roles; women drank wine and men both beer and spirits. In new types of occasions, resulting from alcohol becoming increasingly everyday fare (sauna, returning home from work, in connection with work), women also drank beer.

KEY WORDS:

Alcohol culture, drinking situation, drinking habits, males, females